

Олександр Анікін,
учитель-методист, учитель англійської мови,
Старокостянтинівський навчально-виховний комплекс
«Спеціалізована школа І ступеня, гімназія»
Старокостянтинівської міської ради Хмельницької області
імені Героя України С. М. Бондарчука
<https://orcid.org/0009-0003-5370-2989>
м. Старокостянтинів, Україна

**Стилістичні особливості синтаксичного плеоназму
в політичному дискурсі Бориса Джонсона**

**Stylistic peculiarities of syntactic pleonasm in Boris Johnson's
political discourse**

***Анотація.** Людина є соціальною істотою, і вона не може повністю існувати без суспільства та спілкування. Будь-яка людина постійно піддається впливу, тому що навколо нас щодня створюється і розширюється інформаційно-комунікаційне поле, з якого людина щодня може отримувати нову інформацію не за власним бажанням. Запорукою посилення впливу на людину є політичні тексти, промови, виступи, заявленою метою яких є подання інформації про політичні процеси, події, явища тощо. Поняття дискурсу є міждисциплінарним і виходить за рамки лінгвістики, а дослідження сфери його впливу перебувають у динамічному русі, відображаючи зв'язок між мовою та владою в лінгвістиці, соціології та культурі. Інтерес до нього зумовлений не тільки розвитком і посиленням впливу мовлення на аудиторію на основі комерційної реклами, ідеологічної пропаганди, а й завдяки політичним виступам. Але мовна надмірність, або багатослівність, проявляється у вживанні більшої кількості слів, ніж потрібно для вираження думки. Вона може бути викликана такими явищами як плеоназм чи тавтологія. Плеоназм і тавтологія розглядаються як синонімічні слова, проте, друге поняття є абсолютно помилковим поєднання слів, в той час як перше може розглядатися як особливий стиль автора або загальноживане кліше. Тому, актуальність даного дослідження обумовлена тим, що плеоназми або плеонастичні вислови, які є результатом зростаючого інтересу до них лінгвістів, зустрічаються в будь-яких типах ситуації. Поки задіяна мова, вона виникає в розмовах, у друкованих ЗМІ, таких як журнали чи газети, у літературних творах, таких як романи, фільми, поезія та пісні, дискурсах. Проблема, яка постала в нашому дослідженні, полягає в тому, щоб ідентифікувати плеонастичні вирази в політичних промовах, не пропускаючи принаймні ні один плеонастичний вираз, тому що коли людина читає або слухає промови, деякі плеонастичні вирази можуть виглядати точно так, як звичайні вирази. Саме тому метою дослідження є виявлення стилістичних особливостей синтаксичного плеоназму в політичному дискурсі Бориса Джонсона.*

Ключові слова: типи плеоназмів, функції плеоназмів, стилістичні фігури мови, стилістичні характеристики, політичні тексти, політичні промови.

Summary. *A man is a social being, and he cannot fully exist without society and communication. Every person is constantly exposed to the influence, because an information and communication field is created and expanded around us every day, from which a person can receive new information every day against his own will. Political texts, speeches, speeches, the stated purpose of which is to present information about political processes, events, phenomena, etc., are the key to increasing influence on a person. The concept of discourse is interdisciplinary and goes beyond linguistics, and studies of its sphere of influence are in dynamic motion, reflecting the relationship between language and power in linguistics, sociology, and culture. Interest in it is due not only to the development and strengthening of the influence of broadcasting on the audience on the basis of commercial advertising, ideological propaganda, but also due to political speeches. But linguistic redundancy, or verbosity, is manifested in the use of more words than necessary to express an idea. It can be caused by such phenomena as pleonasm or tautology. Pleonasm and tautology are considered synonymous words, however, the second concept is a completely erroneous combination of words, while the first can be considered a special style of the author or a commonly used cliché. Therefore, the relevance of this study is due to the fact that pleonasms or pleonastic expressions, which are the result of the growing interest in them by linguists, are found in all types of situations. While language is involved, it occurs in conversations, in print media such as magazines or newspapers, in literary works such as novels, films, poetry and songs, discourses. The problem that arose in our research is that to identify pleonastic expressions in political speeches without missing at least one pleonastic expression, because when one reads or listens to speeches, some pleonastic expressions may look exactly like ordinary expressions. That is why the purpose of the study is to identify the stylistic features of syntactic pleonasm in the political discourse of Boris Johnson.*

Key words: *types of pleonasms, functions of pleonasms, stylistic figures of speech, stylistic characteristics, political texts, political speeches.*

Вступ. Поняття дискурсу є міждисциплінарним і виходить за рамки лінгвістики, а дослідження сфери його впливу перебувають у динамічному русі, відображаючи зв'язок між мовою та владою в лінгвістиці, соціології та культурі. Інтерес до нього зумовлений не тільки розвитком і посиленням впливу мовлення на аудиторію на основі комерційної реклами, ідеологічної пропаганди, а й завдяки політичним виступам. Але мовна надмірність, або багатослівність, проявляється у вживанні більшої кількості слів, ніж потрібно для вираження думки. Вона може бути викликана такими явищами як плеоназм чи тавтологія. Плеоназм і тавтологія розглядаються як синонімічні слова, проте, друге поняття є абсолютно помилковим поєднання слів, в той час як перше може розглядатися як особливий стиль автора або загальноновживане кліше.

Серед науковців, які досліджували вищезазначене поняття, були Theodore Bernstein – колишній головний редактор газети The New York Times, професор Колумбійського Університету в галузі журналістики та Charles Harrington Elster – фонетист, радіокоментатор, письменник. Окреме місце займають дослідження вчених М. В. Ільїна, О. І. Шейгал, О. М. Баранова. Метою дослідження є виявлення стилістичних особливостей синтаксичного плеоназму в політичному дискурсі Бориса Джонсона. Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких завдань: розглянути поняття «політичного дискурсу» в лінгвістиці, визначити його характерні риси та особливості; розглянути та з'ясувати сутність поняття «синтаксичний плеоназм» як стилістичний прийом, з'ясувати специфіку типів синтаксичних плеоназмів в сучасній англійській мові; визначити типи та частоту вживання синтаксичних плеоназмів на основі політичних виступів Бориса Джонсона. Об'єктом дослідження є синтаксичний плеоназм у політичному дискурсі. Предметом дослідження є стилістичні особливості синтаксичного плеоназму в політичному дискурсі.

Методологія та методи дослідження. Дослідження здійснювалось на основі використання таких методів: описовий метод для систематизації, класифікації та виявлення функціональних властивостей досліджуваних мовних одиниць; метод кількісних підрахунків для визначення частоти вживання плеоназмів і для виявлення найбільш уживаних засобів вираження вищезазначеного феномену; метод структурно-семантичного аналізу для розгляду структури та семантики плеоназмів; метод індуктивного й дедуктивного аналізу та синтезу для написання теоретичних узагальнень, формулюванні висновків.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що вперше здійснено комплексний аналіз стилістичних особливостей функціонування синтаксичного плеоназму на основі політичного дискурсу Бориса Джонсона.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мова – це спосіб використання частин тіла: голосових органів і слухової системи для усного мовлення, плечового апарату і зорової системи – для мови жестів. Інші види невербальної поведінки також використовують ці та інші частини тіла. Ці частини тіла контролюються мозком [9, с. 17]. Це означає, що природно всі люди мають здатність використовувати мову, щоб виражати свої думки та обмінюватися ними. Поки ми всі піддаємося контакту з іншими людьми в певний час, ми, природно, зможемо розмовляти мовою, і це робить мову вирішальною для людства, щоб спілкуватися та виражати ідеї чи емоції один з одним. Без мови людям було б важко робити такі речі вільніше.

Мова може бути письмовою та усною, і навіть невербальна мова, така як мова тіла, може використовуватися для вираження думок або почуттів у певних ситуаціях.

Образна мова є однією з тем досліджень багатьох учених. Ламберт визначає образну мову як помітний відхід від стандартного значення слів або стандартного порядку слів, які сприймаються користувачами мови з метою досягнення якогось особливого значення чи ефекту [5]. Це означає, що стилістичні фігури мови – це форми слів, які зазвичай протилежні дослівним виразам. Дані фігури мови можна знайти в засобах масової інформації або в усному мовленні. Іронія, гіпербола, персоніфікація, порівняння та метафори є одними з типів фігур мови, які є загальними для більшості людей. Стилiстичні фігури мови можуть бути значно більшими. Це може бути повторення слів, щоб надати більше значення власному висловлюванню, заміна слів, щоб досягти ритмічності чи певного стилю, або навіть гра слів, щоб зробити його смішнішим, як у каламбурі, який є іншим типом стилістичної фігури мови. Плеоназм також є одним із видів стилістичної фігури мови.

Плеоназм (від грец. πλεονασμός – надлишок, надмірність) – надлишковість засобів, що використовуються для передачі лексичного чи граматичного змісту висловлювання [8]. Плеоназм можна використовувати як у реченні, так і в ширшому контексті: все речення може фактично повторювати одне і те ж саме.

Згідно Ватлі, плеоназм – це використання одного слова для іншого слова, яке насправді може стояти окремо [15]. Додаткові слова або плеонастичні слова здебільшого описуються як непотрібні, хоча плеонастичні вирази можуть використовуватися навмисно для досягнення лінгвістичних, поетичних і літературних ефектів. Оскільки вони використовуються як риторичне повторення, вони корисні для посилення думки, ідеї чи проблеми. Крім того, вони є частиною ідіоматичної мови, професійної та наукової писемності. Явище плеоназму багато в чому зумовлює стилістичне та лексико-семантичне забарвлення сучасної англійської мови. Приклади плеоназму можна знайти у виразі «серйозна небезпека» або «безкоштовний подарунок». З прикладів видно, що слово «серйозний» у фразі «серйозна небезпека» є зайвим. Слово «серйозний» не є необхідним, оскільки небезпечна ситуація вже описана як серйозна, а вираз «безкоштовний подарунок» також є зайвим, оскільки саме вже слово «дарунок» означає, що він безкоштовний.

Плеоназми або плеонастичні вирази зустрічаються в різних контекстах. Поки задіяна мова, вона виникає в розмовах, у друкованих ЗМІ, таких як журнали чи газети, у літературних творах, таких як

романи, фільми, поезія та пісні. Одним із найцікавіших варіантів для вивчення є усне мовлення, адже культурно-освітній рівень людини визначається комунікативною спроможністю: належним володінням лексичного запасу у різних галузях, вмінням влучно, чітко та лаконічно висловити власну думку. Явищем плеоназму просякнуті всі рівні усного та писемного мовлення англійської мови.

Плеоназм бере свій початок у мовленні «наївних» дітей, що може являти собою подвійне вживання підмета: *My friend, she told me*, і стати нормою в повсякденному та професійному мовленні дорослих.

У мові так багато багатослівних регулярних виразів, що лише дуже вибагливі редактори та коректори помітять їх багатослівність: *write down, tiny bit, tiny little, none at all, temper tantrum, and up in the air*. Однак неозброєним оком видно багато багатослівності, але ці вирази настільки увійшли в повсякденне використання мови, що їх класифікація як гіпербола викликала багато суперечок. «Плеоназм має місце на існування», коли мета полягає в тому, щоб висвітлити думки з особливою проникливістю та глибинністю» [4]. Варто якомога уважніше вивчити слова, які автор поєднує у фрази. Якщо слово самостійно виражає повний зміст того чи іншого поняття, найвищий ступінь вираження, то воно не потребує лексичної підтримки інших слів для семантичного уточнення того, що читач уже розуміє. Наприклад, доцільно говорити *unanimous*, а не *absolutely unanimous*; *finished*, а не *completely finished*; *dead*, а не *fully dead*; *disappear*, а не *disappear completely*; *wrong*, а не *absolutely wrong*; *full*, а не *completely full*.

Плеоназм не обов'язково вважається помилкою, оскільки він може використовуватися для надання певних семантичних функцій, таких як підкреслення виразу, створення поетичного ефекту тощо. Плетт в Енциклопедії риторики стверджує, що як риторична фігура, плеоназм надає висловлюванню додаткового семантичного виміру [10, с. 624].

Плеоназм – це явище, яке виникає на всіх рівнях лінгвістичного аналізу та обробки мови, включаючи дискурс, морфологію, синтаксис і семантику. Відповідно до Nida і Taber, плеоназм – це вираз, який із структурних причин є явним більше одного разу, що не є необхідним для спілкування [7]. Ряд лінгвістів вважають феномен плеоназмів помилковим і непотрібним [6].

Проте плеоназм у всьому світі розглядається як стилістичний прийом, фігура мови в риториці. І тоді плеоназми не сприймаються як помилка, оскільки в більшості літературних творів вони використовуються для додання поетичного та літературного ефекту, а також для посилення ідеї чи виразу. Але не всі приклади плеоназмів використовуються стилістично, є численні випадки, коли вони є лише жорсткими виразами, які використовуються в мові чи на письмі як кліше.

Кожне висловлювання має свою синтаксичну структуру, завдяки чому можлива найбільш повна передача інформації. Компоненти синтаксичної структури – це мовні одиниці, які обирає адресат для адекватного вираження власної думки. Усі мовні одиниці під час висловлювання виконують певні синтаксичні функції, сприяючи завершенню й оформленню фактів і явищ про позамовні реалії чи про структуру свого внутрішнього світу в готову структуру – відповідну інформацію в реченні.

Відповідно до Wit та Gillette існує 6 функцій плеоназму [16, с. 12].

а. Функція підвищення зрозумілості. Коли ми розмовляємо в людному місці, іноді наш співрозмовник не розуміє, що ми говоримо, тому ми намагаємося повторювати сказане знову і знову. Це одна з причин появи плеоназму в розмові. Крім того, це виникає, коли ми намагаємося пояснити щось більше, ніж необхідно, наприклад, «Last summer we went to Paris, the capital of France». Ось чому додаткове слово для опису іншого важливо для того, щоб люди зрозуміли, про що йдеться.

б. Функція вирішення двозначності. Це трапляється в певних випадках, коли нам потрібно усунути будь-яку двозначність, використовуючи зайві слова однакового значення. Наприклад, під час судового розгляду свідків просять присягнути «the truth, the whole truth and nothing but the truth». Надмірне використання слова «the truth» необхідне для усунення будь-якої двозначності.

с. Функція виділення. Це функція, яка часто виникає в романі чи поемі, коли автор інколи зосереджується на характерній рисі об'єкта. У виразі «I love the salty sea» фраза «the salty sea» фокусує увагу рецептора на одній якості – солоності моря, а не на інших. Море вологе, глибоке, хвилясте, але увагу рецепторів привертає те, що воно солоне.

д. Функція контрастності елементів – це функція плеоназму, яка протиставляє два елементи у висловленні. Уже вказано, як англійська мова іноді використовує додатковий наголос для досягнення такого зіставлення, наприклад, у виразі «I went with Sarah, and not Jessica» додавання «not Jessica» у виразі непотрібне. Ця форма надмірності використовується не лише для протиставлення двох протилежних елементів. Іноді її також використовують, щоб підкреслити або підсилити один елемент.

е. Функція підкреслення або підсилення – це ще одна функція плеоназму, щоб зробити вирази сильнішими та легшими для розуміння. Іноді воно ґрунтується на перебільшенні. Прикладом цього є «It is boiling hot outside». Це зайве, тому що слово «boiling» є перебільшенням, щоб підкреслити слово «hot».

f. Функція створення поетичного ефекту. Це функція плеоназму без чіткої семантичної мети, але з наміром шокувати, догодити, жахнути, зворушити тощо. Приклади таких виразів часто можна класифікувати як підсилення або підкреслення. Таким виразом є «The green, green grass of home». Хоча хтось може сумніватися щодо їхньої поетичної природи, у традиційному розумінні слова «поетичні», ці надмірності мають первинний емоційний заряд і тому підпадають під термін «поетичні». Приклад показує, що ця, як і будь-яка інша форма надмірності, може діяти на рівні абзацу, а не на рівні речення.

Політичний дискурс має багато специфічних властивостей, зокрема екстралінгвістичні особливості, опосередкованість, а також обмежує використання мовних і немовних комплексів. Вітчизняні та зарубіжні дослідники теорії ораторського мистецтва, такі як С. Д. Абрамович [1] та ін., у цих гіперлінгвістичних межах виділяють час, місце, роль і характеристики аудиторій, таких як виступи в парламенті, збори виборців тощо. Крім того, політична промова передбачає квазіспонтанність, якщо оратор не покладається на письмовий текст. Підготовка виступів має виключно тематичний характер і може розглядатися як власний екстралінгвістичний чинник, зумовлений специфікою публічного виступу: надання точної та вичерпної інформації аудиторії.

За комунікативною формою публічне мовлення є монологом, проте багато сучасних вчених відзначають у головній рисі мовленнєвого монологу елемент його діалогізму, що є крайньою ознакою мистецтва слова. Перший і головний закон сучасної загальної риторики – закон гармонійного діалогу – показує, що слухач – це не пасивний об'єкт, якому необхідно лише донести інформацію, а найактивніший об'єкт, на якого необхідно впливати. Через це завдання оратора полягає в тому, щоб «пробудити власний внутрішній голос слухача і встановити зі слухачем гармонійні двосторонні стосунки» [2], таким чином оратор не тільки впливає, але й взаємодіє з аудиторією [3]. Також ми помітили, що характерною рисою виступів є необхідність чітко й адекватно донести певне повідомлення, здійснюючи при цьому правильний вплив на аудиторію. У цьому випадку побудова тексту політичної промови залежить від конкретних обставин аудиторії, на яку необхідно впливати.

Russel та Cohn розрізняють такі типи синтаксичного плеоназму [14].

a. Multiple Negation. Це повтор негативного слова, наприклад, у виразі «...*And if the worst happens, and President Zelenskyy's government isn't no longer able to function in Kyiv, we must prepare to support them whatever happens in the weeks ahead...*» [12]. Цей приклад показує, що негативне слово зустрічається з іншим негативним словом – словом

«*isn't*» та словом «*no longer*». Якщо два мінус-слова з'являються поспіль, вони можуть скасовувати одне одного, що робить його граматично неправильним.

b. Multiple Affirmation. Це ще одне повторення слів у стверджувальному реченні. Прикладом цього багаторазового підтвердження є «...*Yeah, you are right, we must emphasize every day that it is putin's regime which is exacting from its own people an unacceptable cost for an unnecessary war – a war of choice – that should end as soon as possible...*» [12]. Дане багаторазове підтвердження Борис Джонсон використовує для підтвердження чієїсь думки. Цей приклад показує, що використовується подвійне твердження. Хоча вирази граматично правильні, вони все одно вважаються плеонастичними виразами.

c. Pleonastic Subject Pronoun. Це плеоназм, який зустрічається в реченні, де інше слово використовується для позначення підмета, який уже зустрічався в реченні, наприклад: «...*Brave young soldiers and innocent civilians, they are being cut down, tanks are rumbling through towns and cities, missiles raining indiscriminately from the skies...*» [11], займенник «*they*» в цьому прикладі зайвий.

d. Double Possession. Це використання подвійного родового відмінка у виразі. Наприклад, у фразі «...*And we will of course use the position of Britain's in every international forum to condemn the onslaught against Ukraine...*» [13] є слово «*Britain's*», що вже означає присвійний відмінок. Політик до цього ж ще вживає слово «*of*», що є зайвим. Таких непотрібних додаткових слів можна уникнути, просто сказавши «*the Britain's position*».

e. Multiple Quality Gradation. Це повторення слів, які вказують на оцінку в порівнянні. Наприклад, «...*Now we will do more with our friends to exclude russian banks from the SWIFT system, freeze their assets and restrict trade, and we will go further in our efforts to sanction those who are more closer to the putin regime...*» [12], «...*putin's invasion has already forced hundreds of thousands of people to flee their homes and we must prepare for an even more larger outflow, perhaps numbered in the millions...*» [12], «...*So, we will make it more easier for Ukrainians already living in the UK to bring their relatives to our country...*» [12]. Ці приклади вважаються плеонастичними виразами, оскільки можна уникнути використання слова «*more*», але як ми можемо зауважити, воно все ще широко використовується політиком Борисом Джонсоном.

f. Emphatic Reflexive Pronoun. Це плеоназм, який використовується зі словами «*myself*», «*yourself*», «*himself*», будь-якими словами, які мають суфікс «*-self*». Емфатичні зворотні займенники є абсолютно правильними виразами, які виконують життєво важливу функцію: вони підкреслюють займенники. Цей плеоназм можна

побачити у виразах «...*And I'm myself grateful for the determination of President Biden...*» [12], «...*And as Prime Minister I speak for us all in the United Kingdom when I myself once again say Slava Ukraini...*» [11], «...*So I myself welcome again Chancellor Scholz's excellent decision to halt the certification of Nord Stream 2...*» [13].

г. Pleonastic Conjunction. Сполучник «*that*» небов'язковий під час об'єднання дієслівного словосполучення з реченням. Хоча обидва речення правильні граматично, сполучник «*that*» є плеонастичним. Наприклад, «...*Two weeks ago, when I met Mateusz and the Polish government, we agreed that our countries would stand shoulder to shoulder...*» [12], «...*They know that if Putin succeeds in trampling Ukraine, his imperial ambitions would not end at that country's borders...*» [12], «...*The path ahead will require patience and resolve, and we must be rational in our response – and recognise that Russia is capable both of misunderstanding and misrepresenting what we say...*» [12].

Отже, найбільшу кількість виявлених нами плеоназмів в політичному дискурсі Бориса Джонсона становлять плеоназми групи Pleonastic Conjunction (20 одиниць), другу групу за чисельністю становлять плеоназми групи Multiple Negation (4 одиниці), третє місце – плеоназми таких груп як Multiple Affirmation, Multiple Quality Gradation, Emphatic Reflexive Pronoun (по 3 одиниці), далі – Double Possession (2 одиниці) та найменша кількість плеоназмів у групі Pleonastic Subject Pronoun (1 одиниця). Аналіз даних засвідчив, що плеоназм як властивість політичного дискурсу виявляє себе у повторенні чи синонімічному дублюванні лексем або граматичних форм, а також у надто багатослівній передачі змісту, який може бути висловлено коротше. Плеоназм може реалізовуватись і в межах речення, і у ширшому контексті: цілі речення можуть практично дублювати той самий зміст.

Висновки з дослідження. Дослідження стилістичних особливостей синтаксичного плеоназму у політичному дискурсі є важливою частиною дослідження плеонастичних словосполучень сучасного англомовного політичного дискурсу, оскільки воно дозволяє розширити знання про ці одиниці мови. Основна функція плеонастичних словосполучень визначається прагматичними факторами мовець – слухач – ситуація. Функціональне призначення плеонастичного словосполучення визначаються локалізацією в дискурсі, за допомогою якого усувається надлишковість й розкривається значення.

Проведений нами аналіз дав змогу виявити стилістичні особливості синтаксичного плеоназму та розподілити виявлені нами плеоназми, а саме 36 одиниць, у відповідні типи, відібраних методом суцільної вибірки з політичних промов Бориса Джонсона, а

саме виступ Прем'єр-міністра перед Палатою Громад з приводу подій в Україні 24 лютого 2022 р., звернення Прем'єр-міністра Бориса Джонсона до народу України та росії 27 лютого 2022 р., промова Прем'єр-міністра в Польщі щодо російського вторгнення в Україну 1 березня 2022 р.

Отже, плеоназм як властивість політичного дискурсу виявляє себе у повторенні чи синонімічному дублюванні лексем або граматичних форм, а також у надто багатослівній передачі змісту, який може бути висловлено коротше.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамович С. Д. Мовленнєва комунікація. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 472 с.
2. Нарійчук М. Ф. Англomовний політичний дискурс і міжкультурна комунікація: лінгводидактичний аспект. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. 2013. (№ 33). С. 109–111.
3. Пода Т. А. Дискурс влади та владні відносини у постсучасності: соціально-філософський аспект. *Вісник НАУ. Серія: Філософія. Культурологія*. 2015. Вип. № 21(1). С. 64–68.
4. Ister Ch. H. *The Accidents of Style. Good Advice on How Not to Write Badly.* – St. Martin's Griffin, 2010. 304 p.
5. Lambert V. A., & Lambert. Qualitative Descriptive Research: An Acceptable Design. *Pacific Rim International Journal Nursing Research*, 2012. P. 255–256.
6. Lehmann C. Pleonasm and hypercharacterization. In *Yearbook of Morphology*. Heidelberg: Springer, 2005. P. 119–154.
7. Nida E.A., & Taber C.R. *The Theory and Practice of Translation*. Leiden: Koninklijke Brill NV, 2003.
8. *Oxford Dictionary of English*, 3rd Edition. Oxford University Press, 2010.
9. Peng F. C. C. *Language in the Brain: Critical Assessments*. London: Continuum International Publishing, 2005.
10. Plett H. F. Pleonasm. In *Encyclopedia of Rhetoric*. England: Oxford University Press, 2006.
11. Prime Minister Boris Johnson's message to the people of Ukraine and russia: 27 February 2022. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=dY6a5b9vfv4> (дата звернення: 12.09.2022).
12. Prime Minister's speech in Poland on the russian invasion of Ukraine: 1 March 2022. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/prime-ministers-speech-in-poland-on-the-russian-invasion-of-ukraine-1-march-2022> (дата звернення: 19.09.2022).
13. Prime Minister's statement to the House of Commons on Ukraine: 24 February 2022. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=tw6SXwgIII> (дата звернення: 26.09.2022).
14. Russell J., & Cohn R. *Pleonasm*. Edinburgh, Scotland: LENNEX Corp., 2012.
15. Whatley R. *Elements of Rhetoric: Comprising an Analysis of the Laws of the Moral Evidence and of Persuasion*, Illinois: Southern Illinois University Press, 2010.
16. Wit E., & Gillette M. *What is Linguistic Redundancy?* (Tech.). Chicago: University of Chicago, 2015.